

Motion till riksdagen 2023/24:2875

av **Amanda Lind m.fl. (MP)**

med anledning av prop. 2023/24:119 Statens stöd till trossamfund och civilsamhället – enhetliga och rättssäkra villkor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga vad som avses med företrädare, inklusive internationell företrädare, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att s.k. omvändelseterapi och omvändelseförsök ska stå i strid med demokrativillkoret för alla hbtqi-personer, inte bara barn och unga, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stöd ska få lämnas till ett registrerat trossamfund som har minst 1 000 betjänade som är bosatta i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att civilsamhällets kunskap bör tas till vara i arbetet med stödfunktionen inom Center mot våldsbejakande extremism och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska genomföra en kontinuerlig utvärdering och uppföljning av det nya regelverket och att civilsamhällets organisationer bör involveras, förslagsvis genom en process via Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället (NOD), och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I Sverige finns ett starkt och levande civilsamhälle som gör ett oerhört viktigt arbete på en lång rad samhällsområden. Statligt stöd till civilsamhället ska gå till våra demokratiska aktörer, och inte en krona ska nå antidemokratiska aktörer. Vi vill ge

civilsamhället bättre förutsättningar. Därför stöder vi inrättandet av långsiktiga, enhetliga och förtydligade demokrativillkor för det civila samhället och har arbetat aktivt för att få fram en tydlig, tillämpbar lagstiftning som fyller sitt syfte.

Arbetet med nya demokrativillkor har pågått länge. Vi tillstyrkte till största delen den proposition som S-regeringen lade fram 2022, men den innehöll en del oklarheter kring tillämpning och risk för oproportionerliga konsekvenser för det demokratiska civilsamhället, vilket vi lade en följdmotion om. Denna uppdaterade proposition innehåller flera förbättringar, t.ex. utökad undantagsventil, samtidigt som vi fortsatt ser att vissa förtydliganden och justeringar bör göras.

Det gäller framför allt frågor kring vilka som kan anses vara företrädare för en organisation och vars agerande riskerar hela organisationens stöd. Det har även tillkommit förändringar som vi menar försämrar möjligheten till stöd för civilsamhället inklusive trossamfunden på ett sätt som inte står i proportion med nyttan.

Vi föreslår därför några förtydliganden som vi menar kommer att leda till en tydligare implementering med bibehållet syfte – att inga skattemedel ska gå till anti-demokratiska aktörer, samtidigt som vi minskar risken för allvarliga negativa konsekvenser för civilsamhället samt gör lagstiftningen mer förutsägbar. Vi föreslår även en noggrann utvärdering av den nya lagstiftningen i nära dialog med civilsamhället, och uppmanar riksdagen till beredskap att justera lagtexten om konsekvenserna visar sig slå fel.

Förtydliga vilka som anses vara företrädare för en organisation

De nya demokrativillkoren innebär att enskilda företrädares agerande kan få omfattande konsekvenser för en hel organisation. Vi ser risker med en för bred definition av begreppet företrädare. I värsta fall riskerar det att stänga ute människor från engagemang och skapa kostnader och misstänksamhet då riksorganisationer löpande kan komma att behöva samla information om vad medlemmar eller andra personer som finns i verksamheten företar sig för att inte riskera att tappa sitt stöd.

I det nuvarande förslaget definieras företrädare som ”inte endast legala företrädare, utan även personer som kan anses representera trossamfundet eller församlingen internt eller gentemot allmänheten, exempelvis ledare, lärare, styrelseledamöter osv.”. Man har även i den nya propositionen lagt till ”personer som företräder organisationen internationellt ... om de har en sådan ställning i organisationen att deras ageranden har påverkan på svenska förhållanden”. Det är i sig rimligt att inte enbart legala företrädare avses, samtidigt riskerar konsekvenserna att bli orimliga om alla typer av funktionärer i en stor organisation omfattas. Det är inte heller tillräckligt tydligt vad som avses med en internationell företrädare och i vilka situationer det kan komma att få bäring på denna lagstiftning.

Det är bra att detta i den nya propositionen förtydligats något och att det klargörs att t.ex. cirkelledare, funktionärer vid läger och arrangemang, enskilda medlemmar och deltagare i aktiviteter eller liknande inte omfattas, att det vore alltför långtgående (s. 77). Dock menar vi att det fortsatt finns oklarheter om var gränsen går för vilka som omfattas av kriteriet och förordar därför att det ytterligare förtydligas vad som avses med företrädare, inklusive internationell företrädare, och att riksdagen tillkännager detta för regeringen.

Omvändelseterapi/omvändelseförsök ska stå i strid mot demokrativillkoret oavsett ålder

I propositionen anges omvändelseförsök genom påtryckningar eller tvång som utövas mot unga hbtqi-personer eller andra unga som ett exempel på agerande som ska strida mot demokratikriteriet. Vi menar att inte bara unga bör omfattas av detta villkor. Vi kan inte acceptera att statligt stöd medges till ett trossamfund eller en civilsamhällesorganisation som på detta sätt kränker hbtqi-personers rättigheter, oavsett ålder.

Justera gränsen för antal betjänade inom ett trossamfund för att stöd ska få lämnas

I den förra propositionen angavs kravet för hur många betjänade ett registrerat trossamfund ska ha för att kunna beviljas statligt stöd till 1 000 personer (i dag är gränsen 3 000). Detta föreslogs bl.a. då nuvarande krav på 3 000 personer ansågs för strängt, att kravet riskerar att bli en tröskel som stänger ute flera trossamfund och att det därmed inte är förenligt med det huvudsakliga syftet med stödet. Krav på ett så stort antal betjänade är dessutom högt i jämförelse med vad som ställs för andra stödformer (t.ex. krävs det 1 000 medlemmar för statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer och 500 medlemmar för funktionsrättsorganisationer). Dessutom föreslogs, som en följd av att kravet på antal betjänade sänks, att samverkansorgan inte längre ska kunna söka stöd, då det bedömdes vara att föredra att stöd beviljas och betalas ut direkt till ett trossamfund och inte via ett samverkansorgan.

I den nya propositionen har kravet på antalet betjänade höjts till 2 500, utan närmare motivering. Då man samtidigt vidhåller förslaget att samverkansorgan inte längre bör kunna söka stöd, kommer många mindre trossamfund att drabbas negativt. Vi tycker heller inte att det är statens uppgift att, som det görs i propositionstexten (s. 46), indirekt uppmana mindre trossamfund att gå samman och bilda ett gemensamt samfund för att den vägen kunna söka stöd. Vi står fast vid utredningens förslag på 1 000 betjänade.

Om inrättandet av en stödfunktion inom Center mot våldsbejakande extremism

Demokrativillkoren fyller flera funktioner, varav ett är att inga skattemedel ska gå till våldsbejakande eller antidemokratiska organisationer. Då dessa frågor kan vara svårbedömda, stöder vi inrättandet av en stödfunktion som ska kunna bistå myndigheter och aktörer när det gäller frågor om våldsbejakande extremism. Detta är något Miljöpartiet har varit pådrivande för och är positivt till att regeringen gett Brå i uppdrag. Vi vill understryka vikten av att det civila samhället involveras och att dess kunskap tas till vara i arbetet. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

Utvärdering/uppföljning som involverar civilsamhället

Hur den föreslagna lagstiftningen fungerar i relation till civilsamhället kommer i mycket att avgöras av tillämpningen och vilken praxis som utarbetas. Vi förordar att riksdagen uppmanar regeringen att genomföra en gedigen uppföljningsprocess av det nya regelverket och att den genomförs i nära samverkan med civilsamhället, förslagsvis genom

en process via NOD, den gemensamma plattform för dialog som tillskapats av regeringen och civilsamhället.

Amanda Lind (MP)

Annika Hirvonen (MP)

Jan Riise (MP)

Camilla Hansén (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Rasmus Ling (MP)